

Finansal İyi Olma Hâlinin Dönüşümü: Dijital Bankacılık Perspektifinden Bir Değerlendirme

Transforming Financial Well-being: An Assessment from a Digital Banking Perspective

Meltem KESKİN

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

meltemkeskin@aybu.edu.tr

https://orcid.org/0000-0002-8536-4940

Makale Başvuru Tarihi / Received: 20.04.2026

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 31.08.2026

Makale Türü / Article Type: Derleme Makalesi

Mehmet Ali AKTAŞ

Aksaray Üniversitesi

mehmetaliaktas@aksaray.edu.tr

https://orcid.org/0000-0003-2496-7315

ÖZET

Bu çalışma, dijital bankacılık uygulamalarının yaygınlaşmasıyla birlikte finansal iyi olma hâlinin nasıl dönüştüğünü kavramsal bir çerçevede incelemeyi amaçlamaktadır. Geleneksel bankacılık hizmetlerinden dijital platformlara geçiş, bireylerin finansal davranışlarını, karar alma süreçlerini ve finansal refah algılarını önemli ölçüde etkilemektedir. Çalışmada, finansal iyi olma hâli; finansal güvenlik, kontrol, stres düzeyi ve geleceğe yönelik beklentiler gibi çok boyutlu unsurlar üzerinden ele alınmaktadır. Dijital bankacılığın sunduğu kolay erişim, düşük maliyet ve kişiselleştirilmiş hizmetler, bireylerin finansal yönetim becerilerini destekleyerek finansal refahı artırma potansiyeli taşımaktadır. Bununla birlikte, anlık işlem kolaylığı, tüketim davranışlarının artması ve borçlanmanın kolaylaşması gibi unsurlar finansal iyi olma hâlini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu bağlamda çalışma, literatürde yer alan parçalı yaklaşımların aksine, dijital bankacılığın finansal iyi olma hâli üzerindeki çift yönlü etkilerini bütüncül bir perspektifle değerlendirmektedir. Elde edilen bulgular, dijital finansal hizmetlerin bireysel refah üzerindeki etkilerinin bağlamsal olarak farklılaştığını ortaya koymakta ve bu etkilerin dengeli bir şekilde ele alınması gerektiğini göstermektedir. Çalışma, bu yönüyle literatürdeki kavramsal boşluğu doldurmayı hedeflemekte ve politika yapıcılar ile uygulayıcılara yönelik çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Bankacılık, Finansal İyi Olma Hâli, Finansal Davranış, Dijital Finans

Jel Sınıflandırması: G21, D14, O33

ABSTRACT

This study aims to examine, within a conceptual framework, how financial well-being has transformed with the widespread adoption of digital banking applications. The shift from traditional banking services to digital platforms significantly affects individuals' financial behaviour, decision-making, and perceptions of financial well-being. The study addresses financial well-being through multi-dimensional elements, including financial security, control, stress levels, and future expectations. The easy access, low cost, and personalised services offered by digital banking have the potential to enhance financial well-being by supporting individuals' financial management skills. However, factors such as the ease of instant transactions, increased consumer behaviour, and easier access to debt can negatively impact financial well-being. In this context, unlike the fragmented approaches found in the literature, this study evaluates the bidirectional effects of digital banking on financial well-being from a holistic perspective. The findings reveal that the effects of digital financial services on individual well-being vary contextually and demonstrate the need for a balanced approach to these effects. In this respect, the study aims to fill the conceptual gap in the literature and offers implications for policymakers and practitioners.

Keywords: Digital Banking, Financial Well-being, Financial Behaviour, Digital Finance

Jel Classification: G21, D14, O33

1. GİRİŞ

Dijitalleşme, bu yüzyılın ikinci çeyreğinde finans sektöründe köklü bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Geleneksel bankacılık hizmetlerinin yerini giderek daha fazla dijital platformlar, mobil uygulamalar ve algoritma temelli finansal hizmetler almaktadır. Bu dönüşüm, yalnızca finansal hizmetlerin sunum biçimini değil, aynı zamanda bireylerin finansal karar alma süreçlerini ve davranış kalıplarını da yeniden şekillendirmektedir. Özellikle dijital bankacılık uygulamalarının sunduğu hız, erişilebilirlik ve kişiselleştirme olanakları, finansal sistem ile birey arasındaki etkileşimi daha yoğun ve sürekli hale getirmiştir (Gomber vd., 2018: 538). Bu dönüşüm sürecinde literatürde giderek daha fazla önem kazanan kavramlardan biri finansal iyi olma hâlidir. Finansal iyi olma hâli, yalnızca bireyin gelir düzeyi ya da varlık birikimi ile açıklanabilecek dar bir kavram olmaktan ziyade, bireyin finansal yaşamına ilişkin algılarını, beklentilerini ve davranışlarını kapsayan çok boyutlu bir yapı olarak ele alınmaktadır. Nitekim Consumer Financial Protection Bureau (CFPB), finansal iyi olma hâlini “bireyin mevcut ve gelecekteki finansal yükümlülüklerini karşılayabilme, finansal seçimler üzerinde kontrol sahibi olma ve yaşamdan keyif almayı mümkün kılan finansal özgürlüğe sahip olma durumu” olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, finansal iyi olma hâlinin yalnızca nesnel göstergelerle değil, aynı zamanda öznel değerlendirmelerle de yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, finansal iyi olma hâli bireyin finansal stres düzeyi ile de doğrudan ilişkilidir. Yapılan çalışmalar, finansal belirsizliklerin ve borç yükünün bireylerin psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu çerçevede finansal iyi olma hâli, bireyin yalnızca ekonomik durumunu değil, aynı zamanda yaşam kalitesini ve genel refah düzeyini belirleyen temel faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Finansal iyi olma hâlinin dört temel bileşene dayandığı ifade edilmektedir: günlük finansal yükümlülükleri karşılama kapasitesi, finansal şoklara karşı dayanıklılık, finansal hedeflere ulaşma yeteneği ve finansal seçim özgürlüğü (Consumer Financial Protection Bureau [CFPB], 2015: 25-26). Bu bileşenler, finansal iyi olma hâlinin dinamik ve çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Dijital bankacılık uygulamaları, bu çok boyutlu yapıyı hem destekleyen hem de zorlayan bir rol oynamaktadır. Bir yandan dijital bankacılık finansal hizmetlere erişimi kolaylaştırarak finansal kapsayıcılığı artırmakta ve bireylerin finansal sistemle daha etkin bir şekilde etkileşim kurmasına olanak sağlamaktadır. Mobil uygulamalar üzerinden sunulan harcama takibi, bütçeleme araçları ve anlık bildirimler, bireylerin finansal davranışlarını daha bilinçli bir şekilde yönetmelerine katkıda bulunabilmektedir. Bu durum, finansal kontrol algısını güçlendirerek finansal iyi olma hâlini olumlu yönde etkileyebilmektedir. Nitekim dijital finansal hizmetlerin kullanıcı deneyimini iyileştirerek finansal karar alma süreçlerini desteklediği ve bireylerin finansal farkındalığını artırdığı ifade edilmektedir (Ozili, 2018: 330). Diğer taraftan, dijital bankacılığın sunduğu sürekli erişim ve işlem kolaylığı, bireylerin finansal disiplini zayıflatabilecek bazı riskleri de beraberinde getirmektedir. Özellikle “tek tıkla” işlem yapabilme imkânı, tüketim davranışlarının artmasına ve borçlanma eğilimlerinin güçlenmesine neden olabilmektedir. Bu durum, kısa vadede finansal rahatlık sağlasa da uzun vadede finansal stresin artmasına ve finansal iyi olma hâlinin olumsuz etkilenmesine yol açabilmektedir. Ayrıca dijital platformlarda sunulan kişiselleştirilmiş öneriler ve algoritmik yönlendirmeler, bireylerin finansal kararlarını dolaylı olarak etkileyerek davranışsal önyargıları tetikleyebilmektedir. Bu nedenle dijital bankacılığın finansal iyi olma hâli üzerindeki etkisi, yalnızca teknolojik avantajlar üzerinden değil, aynı zamanda davranışsal ve psikolojik boyutlar üzerinden de değerlendirilmelidir.

Bu çalışmanın temel amacı, dijital bankacılık ile finansal iyi olma hâli arasındaki ilişkiyi kavramsal bir çerçevede incelemek ve bu ilişkinin çok boyutlu yapısını ortaya koymaktır. Çalışma, mevcut literatürde yer alan farklı yaklaşımları bir araya getirerek dijitalleşme sürecinde finansal iyi olma hâlinin nasıl yeniden şekillendiğini açıklamayı hedeflemektedir. Bu kapsamda çalışma: Dijital bankacılık uygulamaları finansal iyi olma hâlini hangi mekanizmalar üzerinden etkilemektedir? Bu etkinin olumlu ve olumsuz boyutları nelerdir? Son olarak da, dijital finansal hizmetlerin bireysel refah üzerindeki etkisi hangi kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde açıklanabilir? Araştırma sorularına odaklanmaktadır. Çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran özgünlüğü, dijital bankacılık ve finansal iyi olma hâli arasındaki ilişkiyi tek yönlü bir fayda veya risk perspektifine indirgemek yerine, bu ilişkiyi bütüncül ve çift yönlü bir yaklaşımla ele almasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca çalışma, finansal iyi olma hâlini dijitalleşme bağlamında yeniden kavramsallaştırarak literatürdeki dağınık teorik yaklaşımları entegre etmeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışma, yalnızca mevcut bilgiyi özetlemekle kalmayıp, aynı zamanda kavramsal bir derinlik sunarak gelecekte yapılacak ampirik araştırmalar için teorik bir zemin oluşturmaktadır. Dolayısıyla, dijital bankacılığın bireysel refah üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik daha kapsamlı ve bütüncül bir bakış açısı geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Finansal iyi olma hâli, bireyin hem mevcut hem de geleceğe yönelik finansal yükümlülüklerini karşılama kapasitesi ile psikolojik ve davranışsal açıdan kendini güvende hissetme durumunu ifade eden çok boyutlu bir kavramdır (Brüggen vd., 2017: 230; CFPB, 2015: 18). Bu kavram, yalnızca bireyin gelir seviyesi veya sahip olduğu finansal kaynaklarla sınırlı kalmayıp bireysel algı, finansal kontrol, finansal hedeflere ulaşma ve finansal tercih özgürlüğü gibi öznel unsurları da kapsar (CFPB, 2015: 7). Finansal iyi olma hâli, bireyin günlük ekonomik kararlarında daha bilinçli davranabilme, riskleri yönetebilme ve belirsizliklerle başa çıkabilme yeteneğini ortaya koyar. Ayrıca literatürde, finansal iyi olma hâli ile yaşam memnuniyeti arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu; bireylerin finansal refah algısının genel iyi olma hâlini güçlendirdiği ifade edilmektedir (Brüggen vd., 2017). Bu bağlamda finansal iyi olma hâli, sadece ekonomik göstergelerden ziyade bireyin düşünce ve davranışlarıyla da ilişkilidir.

Dijital bankacılık, finansal hizmetlerin geleneksel şube ağlarından bağımsız olarak dijital kanallar aracılığıyla sunulmasıdır ve mobil uygulamalar, internet bankacılığı, çevrimiçi ödeme sistemleri gibi çoklu bileşenleri içerir. Bu dönüşüm, finansal hizmetlere erişimi daha kolay, hızlı ve düşük maliyetli hâle getirirken, bireylerin finansal davranışlarını da etkileyen önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır (Lyons & Kass, 2021; Choung vd., 2023: 4). Dijital bankacılık araçları kullanıcılarına gerçek zamanlı harcama takibi, kişiselleştirilmiş finansal öneriler ve bütçe izleme gibi özellikler sunarak finansal kontrolü artırma potansiyeline sahiptir. Dolayısıyla dijital bankacılığın bireylerin finansal iyi olma hâlini güçlendirebilecek bilişsel ve davranışsal etkileri olduğu ileri sürülmektedir. Öte yandan dijital bankacılığın sağladığı kolay erişim ve anlık işlem imkânı, bireylerin finansal disiplinlerini zayıflatma riskini de beraberinde getirir. Mobil bankacılık ve çevrimiçi kredi başvuruları, davranışsal ekonomi literatüründe impulsif harcamayı teşvik eden mekanizmalar olarak incelenmiştir (Panos & Wilson, 2020; 297-298; Yue vd., 2022). Dijital finansal araçlar, kullanıcıları bilinçli karar verme süreçlerinden kopararak harcama eğilimlerini artırabilir ve bu durum bireyin uzun vadeli finansal planlamasını ve finansal iyi olma hâlini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle dijital bankacılık, finansal refah üzerindeki etkisi bakımından yalnızca teknik bir araç değil, aynı zamanda bireylerin davranışsal ve psikolojik çerçevesi ile etkileşen karmaşık bir sistem olarak değerlendirilmelidir.

Finansal davranışların dijitalleşme ile dönüşümünü anlamak için, bireylerin dijital finansal okuryazarlık düzeyleri önemli bir rol oynar. Dijital finansal okuryazarlık, dijital platformlar üzerinden finansal hizmetleri güvenli ve etkin şekilde kullanma bilgisi ve becerisi olarak tanımlanmakta olup bu yetkinlik finansal iyi olma hâlinin artırılmasında güçlü bir belirleyici olarak kabul edilmektedir (Choung vd., 2023). Yeterli dijital finansal okuryazarlık, bireyin dijital bankacılık araçlarını yalnızca kullanım açısından değil, aynı zamanda bilinçli finansal kararlar alma açısından da değerlendirmesine olanak sağlar. Bu, finansal davranış biçimlerini olumlu yönde değiştirerek finansal tasarruf, borç yönetimi ve yatırım davranışlarında farkındalık yaratabilir. Bu bağlamda finansal iyi olma hâli ile dijital bankacılık arasında çift yönlü etkileşimler mevcuttur. Dijital bankacılık, bireylerin finansal kontrol, bilgilendirme ve planlama becerilerini geliştirme potansiyeline sahip olsa da, dijital davranışsal tuzaklar ve düşük dijital finansal okuryazarlık bireylerin finansal davranışlarını olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, dijitalleşmenin finansal davranışlar üzerindeki etkisinin kavramsal olarak incelenmesi, bireylerin finansal iyi olma hâlini güçlendiren veya zayıflatan mekanizmaların ayrıştırılmasına olanak sağlar.

2.1. Finansal İyi Olma Hâli

Finansal iyi olma hâli (financial well-being) son yıllarda finans, davranışsal ekonomi ve tüketici araştırmaları literatüründe artan bir ilgi odağı hâline gelmiştir. Bu kavram, bireyin sadece maddi birikim veya gelir düzeyine dayalı bir refah ölçütü olmaktan öte, bireysel finansal karar verme süreçlerini, mevcut ve gelecekteki finansal hedeflere ulaşma kapasitesini ve finansal stres ile başa çıkabilme yeteneğini kapsayan çok boyutlu bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda finansal iyi olma hâlinin en temel bileşenleri: bireyin finansal hedeflerine ulaşma güvencesi, günlük finansal yükümlülüklerini karşılayabilme yeteneği, finansal şoklara karşı dayanıklılık ve finansal kararlar üzerinde sahip olunan kontrol kapasitesi olarak ifade edilmektedir (CFPB, 2015: 4-6). Bu faktörler bir arada değerlendirildiğinde, finansal iyi olma hâlinin yalnızca nesnel ekonomik göstergelerle değil, aynı zamanda öznel değerlendirmelerle de yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Finansal iyi olma hâli ile bireylerin psikolojik iyi oluşu arasında güçlü bir ilişki olduğu literatürde belirtilmektedir. Bireylerin finansal stres düzeyleri ve kaygıları arttıkça genel yaşam memnuniyetlerinde azalma gözlemlenmiştir. Bu durum, finansal iyi olma hâlini salt ekonomik bir sonuç olarak değil, aynı zamanda psikolojik ve davranışsal bir süreç olarak ele almayı gerektirmektedir. Finansal iyi olma hâlinin hem mali kaynakların etkin kullanılmasına hem de bireyin finansal kontrol algısının güçlenmesine bağlı olduğunu vurgulamışlardır (Brüggen vd., 2017: 229-232). Bu perspektif, finansal iyi olma hâlini bireyin

finansal davranışlarının, algılarının ve karar alma süreçlerinin etkileşimiyle açıklayan bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır. Finansal iyi olma hâlinin değerlendirilmesinde bireylerin ekonomik koşulları kadar finansal davranışları ve finansal okuryazarlığı da kritik öneme sahiptir. Finansal okuryazarlık, bireyin finansal piyasaları, ürünleri ve riskleri anlama ve bunları etkin şekilde kullanma yetkinliği olarak tanımlanır ve bu yetkinlik finansal kararların kalitesini doğrudan etkiler (Hastings vd., 2013). Literatürde finansal okuryazarlığın yüksekliği ile tasarruf davranışları, yatırım kararları ve bütçe kontrolü gibi pozitif finansal davranışlar arasında anlamlı ilişkiler rapor edilmiştir (Lusardi & Mitchell, 2014: 13). Bu bulgular, finansal iyi olma hâlini artırmak için yalnızca gelir veya servet gibi ekonomik kaynakların yeterli olmadığını; aynı zamanda bireylerin finansal süreçler hakkında bilgi sahibi olması ve etkin davranışlar sergilemesinin de gerekli olduğunu göstermektedir.

Davranışsal ekonomi perspektifi, finansal iyi olma hâlini açıklarken bireylerin davranışsal tuzaklar, yanlış karar alma süreçleri ve algoritmik yönlendirmeler gibi faktörlere odaklanmaktadır. Özellikle dijitalleşen finansal ortamda bireyler, otomatikleştirilmiş öneri sistemleri ve dijital finansal servisler tarafından yönlendirildikçe finansal karar alma süreçlerinde algısal yanılsamalar yaşayabilmektedir (Thaler & Sunstein, 2009: 20). Bu durum, bireylerin finansal iyi olma hâlini hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyebilecek davranışsal faktörlerin önemini vurgular. Örneğin, dijital bankacılık araçları bireylere harcama eğilimlerini izleme, bütçe planlama ve borç durumunu takip etme konusunda gelişmiş araçlar sunsa da, bu araçların kullanıcı arayüzleri bireyleri daha fazla harcamaya teşvik edecek şekilde tasarlanabilir (Krämer & Kahneman, 2011). Finansal iyi olma hâlinin bir diğer önemli boyutu da finansal stres ile başa çıkma kapasitesidir. Finansal stres, bireyin mevcut mali yükümlülüklerini karşılamada yaşadığı kaygı ve belirsizlik hissi olarak tanımlanır ve bu durum genel yaşam kalitesi üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir (Netemeyer vd., 2018: 70-86). Finansal stres düzeyi yüksek bireylerin yalnızca finansal karar alma süreçlerinde zorlandıkları değil, aynı zamanda psikolojik iyi oluşlarında da önemli düşüşler yaşadıkları rapor edilmektedir (Brüggen vd., 2017). Bu nedenle finansal iyi olma hâlinin tanımlanmasında psikolojik dayanıklılık ve stresle başa çıkma kapasiteleri de değerlendirilmesi gereken önemli bileşenlerdendir. Finansal iyi olma hâlini anlamada sadece bireylerin ekonomik durumlarına bakmak yeterli olmaz çünkü bireylerin finansal davranışlarını ve alışkanlıklarını şekillendiren birçok faktör mevcuttur. Bu faktörler arasında sosyo-demografik değişkenler, eğitim düzeyi, finansal deneyim ve sosyal çevrenin finansal tutumları gibi bileşenler yer alır (Lusardi & Mitchell, 2014: 15). Örneğin, finansal okuryazarlığı yüksek olan bireylerin tasarruf etme, bütçe oluşturma ve borç yönetimi gibi davranışlarda daha etkin oldukları gözlemlenmiştir; bu da onların finansal iyi olma hâlini artırırken finansal stres düzeylerini düşürmektedir. Buna karşın, düşük okuryazarlık seviyesine sahip bireyler finansal ürün ve hizmetlerin getirdiği fırsatları tam anlamıyla değerlendiremeyebilir ve bu da finansal iyi olma hâli üzerinde olumsuz etkilere neden olabilir.

Finansal iyi olma hâli bireylerin ekonomik koşullarının ötesinde psikolojik, davranışsal ve bilişsel faktörlerin etkileşimiyle şekillenen karmaşık bir yapı olarak ele alınmalıdır. Bu bağlamda finansal iyi olma hâlinin tanımlanması, ölçülmesi ve desteklenmesi için çok boyutlu bir yaklaşım benimsenmelidir. Bireylerin finansal okuryazarlıklarını artırmak, finansal stres ile başa çıkma kapasitesini güçlendirmek ve davranışsal faktörleri dikkate alan eğitim ve politika programları geliştirmek, finansal iyi olma hâlini güçlendirecek önemli adımlardır (CFPB, 2015: 4-8; Lusardi & Mitchell, 2014: 17). Bu nedenle akademik araştırmalar, politika yapıcılar ve pratik uygulayıcılar finansal iyi olma hâlini yalnızca ekonomik bir durum olarak değil, aynı zamanda bireyin davranışsal ve psikolojik süreçleriyle ilişkili dinamik bir yapı olarak değerlendirmelidir.

2.2. Dijital Bankacılık

Dijital bankacılık, finansal hizmetlerin geleneksel şube ağına bağlı kalmaksızın internet, mobil cihazlar, uygulamalar ve dijital platformlar üzerinden sunulması sürecidir. Son dönemlerde dijital bankacılık, hem bireylerin finansal davranışlarını hem de bankaların iş modelini köklü bir biçimde dönüştürmüştür (Ozili, 2018: 330). Bu dönüşüm, yalnızca işlemlerin hızlanmasını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda bankaların maliyetlerini düşürmelerini ve müşteri deneyimini kişiselleştirmelerini mümkün kılmıştır.

- Dijital bankacılık, çeşitli bileşenlerden oluşur. Başlıca hizmetler şunlardır:
- İnternet Bankacılığı: Klasik web tabanlı arayüz üzerinden hesap yönetimi, fatura ödemeleri, para transferleri.
- Mobil Bankacılık: Akıllı telefon uygulamaları üzerinden 7/24 finansal işlemler.
- Dijital Ödeme Sistemleri: QR kod, NFC, cüzdan uygulamaları ve çevrimiçi ödeme çözümleri.

- Otomatik Fon Yönetimi ve Robo-danışmanlar: Algoritmalarla yatırım tavsiyeleri, portföy optimizasyonu ve finansal planlama.

Bu bileşenler, dijital bankacılığın kullanıcı deneyimini iyileştirme, maliyetleri düşürme ve erişimi artırma gibi çoklu faydalarını ortaya koyar (Gomber vd., 2018: 539).

Şekil 1: Dijital Bankacılık

Şekil 1, dijital bankacılığın temel bileşenlerini görsel olarak özetlemektedir. Bu hizmetler, bireylerin finansal işlemlerini hızlı ve verimli bir şekilde gerçekleştirmelerine olanak tanır.

Dijital bankacılık, bireylerin finansal iyi olma hâlini çeşitli yollarla etkileyebilir. Özellikle finansal kontrol ve planlama süreçlerini desteklemesi, bireylerin hem kısa hem de uzun vadeli finansal hedeflerini daha iyi yönetmelerini sağlar (Ozili, 2018: 331-332).

Tablo 1: Dijital Bankacılık ve Finansal İyi Olma İlişkisi

Faktör	Harcama Takibi
	Otomatik Tasarruf
	Yatırım ve Portföy
	Yönetimi
	Borç Yönetimi

Tablo 1, dijital bankacılık araçlarının bireylerin finansal iyi olma hâlini artıran başlıca yollarını özetlemektedir. Özellikle otomatik tasarruf ve borç yönetimi araçları finansal stresin azaltılmasına ve uzun vadeli refahın güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Dijital bankacılık, bireylerin finansal davranışlarını doğrudan etkileyebilir. Araştırmalar, dijital araçların tasarruf, yatırım ve harcama davranışlarını değiştirdiğini göstermektedir (Lyons & Kass, 2021). Örneğin, mobil uygulamalar kullanıcıya harcama bildirimleri göndererek bilinçli harcama alışkanlıklarını teşvik ederken, otomatik tasarruf özellikleri bireyin geleceğe yönelik finansal güvence oluşturmalarını sağlar. Bununla birlikte, dijitalleşme davranışsal ekonomi literatüründe "fazla kolay erişim" ve "impulsif harcama" riskleri ile ilişkilendirilmektedir (Panos & Wilson, 2020: 297-300). Kullanıcılar tek tıkla kredi veya harcama yapabildiklerinde, kısa vadeli finansal tatmin sağlansa da uzun vadede finansal stres artabilir. Bu nedenle dijital bankacılık araçlarının tasarımı, bireylerin davranışsal yanlılıklarını minimize edecek şekilde planlanmalıdır.

Tablo 2: Dijital Bankacılığın Finansal Davranışlara Etkileri

Dijital Bankacılık Etkileri	
Harcama farkındalığı	Dürtüsel harcama
Tasarruf otomasyonu	Finansal stres
Yatırım planlaması	

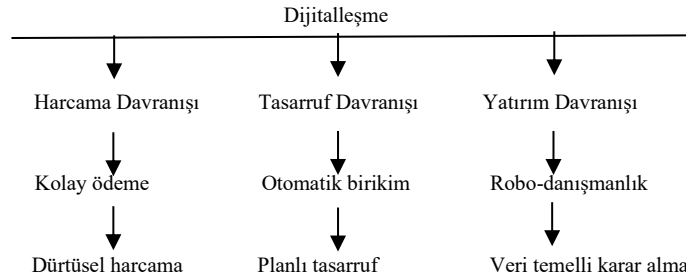
Tablo 2, dijital bankacılığın finansal davranışlar üzerindeki hem olumlu hem de olumsuz etkilerini görselleştirir. Bireylerin finansal okuryazarlığı ve dijital becerileri, bu etkilerin yönünü belirleyen kritik faktörlerdir.

Dijital bankacılık, modern finans sisteminin temel taşlarından biri hâline gelmiştir. İnternet ve mobil bankacılık, dijital ödeme sistemleri, robo-danışmanlar ve otomatik fon yönetimi, bireylerin finansal işlemlerini kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda finansal davranışlarını dönüştürür. Ancak bu dönüşüm, bireylerin finansal okuryazarlığı ve davranışsal farkındalığı ile yakından ilişkilidir. Doğru tasarlanmış dijital bankacılık uygulamaları, bireylerin finansal iyi olma hâlini güçlendirirken, dikkatsiz veya bilinçsiz kullanım finansal stres ve impulsif harcama riskini artırabilir.

2.3. Dijitalleşme Bireysel Finans İlişkisi

Dijitalleşme, finansal hizmetlerin sunum biçimini köklü şekilde dönüştürerek bireylerin finansal davranışlarını, karar alma süreçlerini ve tasarruf eğilimlerini yeniden şekillendirmiştir. Özellikle mobil bankacılık, dijital ödeme sistemleri ve finansal teknoloji (fintech) uygulamalarının yaygınlaşması, bireylerin finansal kaynaklara erişimini kolaylaştırmış ve finansal kapsayıcılığı artırmıştır (Demir & Öksüz, 2025). Dijital finans araçlarının en önemli etkilerinden biri, bireylerin harcama davranışları üzerindeki çift yönlü etkisidir. Bir yandan anlık bildirimler ve harcama analizleri sayesinde finansal farkındalık artarken, diğer yandan kolay ödeme sistemleri impulsif harcamaları teşvik edebilmektedir (Gümrükçü, 2025: 660). Bu durum, dijitalleşmenin bireysel finans üzerindeki etkisinin homojen olmadığını, aksine bireyin finansal okuryazarlık düzeyine bağlı olarak değiştiğini göstermektedir. Ayrıca dijitalleşme, tasarruf ve yatırım davranışlarını da dönüştürmektedir. Otomatik tasarruf sistemleri ve robo-danışmanlık hizmetleri sayesinde bireyler daha sistematik yatırım kararları alabilmektedir. Bu araçlar, özellikle finansal bilgi düzeyi sınırlı bireyler için önemli bir kolaylık sağlamaktadır.

Şekil 2: Dijitalleşmenin Bireysel Finans Üzerindeki Etkileri

Dijitalleşmenin bireysel finans üzerindeki etkilerinden biri de finansal kapsayıcılığın artmasıdır. Geleneksel bankacılık sistemlerine erişimi sınırlı olan bireyler, mobil bankacılık ve dijital cüzdanlar aracılığıyla finansal sisteme dahil olabilmektedir (Yalçın vd., 2026: 39-41). Bu durum özellikle gelişmekte olan ülkelerde ekonomik katılımı artırıcı bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, dijital finansal sistemlerin bazı riskleri de bulunmaktadır. Siber güvenlik tehditleri, veri gizliliği sorunları ve finansal okuryazarlık eksikliği, bireylerin finansal kayıplar yaşamasına neden olabilmektedir (Akmeşe, 2020). Bu nedenle dijitalleşmenin sunduğu avantajlardan maksimum düzeyde yararlanabilmek için bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılması kritik öneme sahiptir.

Tablo 3: Dijitalleşmenin Bireysel Finans Üzerindeki Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Etki Alanı	Olumlu Etkiler	Olumsuz Etkiler
Harcama	Kolay ve hızlı işlem	Dürtüsel harcama artışı
Tasarruf	Otomatik birikim imkanı	Disiplin eksikliği
Yatırım	Düşük maliyetli yatırım araçları	Yanlış yatırım kararları
Erişim	Finansal kapsayıcılık artışı	Dijital uçurum
Güvenlik	Gelişmiş doğrulama sistemleri	Siber saldırı riski

Tablo 3'te de görülebileceği gibi, dijitalleşme bireysel finans yönetimini hem kolaylaştıran hem de yeni riskler ortaya çıkaran çok boyutlu bir süreçtir. Bu süreçte bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılması ve dijital finans araçlarının bilinçli kullanımı büyük önem taşımaktadır. Dijitalleşmenin sunduğu fırsatların etkin şekilde değerlendirilebilmesi, bireylerin finansal refahını doğrudan etkilemektedir.

3. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Finansal iyi olma hâli, bireylerin mevcut finansal durumlarından memnuniyet düzeylerini, geleceğe yönelik finansal güvenlik algılarını ve finansal karar alma süreçlerindeki yeterliliklerini kapsayan çok boyutlu bir kavramdır. Son yıllarda dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte finansal sistemler, araçlar ve birey davranışları önemli ölçüde dönüşüm geçirmiştir. Özellikle dijital bankacılık uygulamaları, finansal hizmetlere erişimi kolaylaştırarak bireylerin harcama, tasarruf ve yatırım alışkanlıklarını yeniden şekillendirmiştir. Bu bağlamda literatür finansal iyi olma hâlinin ölçülmesi, finansal stres ve davranışsal eğilimler ile dijital finansal araçların etkileri üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu bölümde, finansal iyi olma kavramına ilişkin çalışmalar, dijital bankacılığın gelişimi ve bu iki alan arasındaki ilişki ile davranışsal yaklaşımlar sistematik bir çerçevede ele alınacaktır.

3.1. Finansal İyi Olma Üzerine Çalışmalar

Finansal iyi olma hâli, bireylerin finansal durumlarını algılama biçimleri, finansal stres düzeyleri ve finansal davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen çok sayıda ampirik ve teorik çalışmaya konu olmuştur. Bu çalışmalardan bazıları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Literatür Özeti Tablosu

Yazar(lar)	Konu ve Çalışma	Dönem	Model	Temel Bulgular
Joo (2008)	Finansal danışmanlık ve finansal iyi olma	2005–2007	Teorik model	Finansal planlama ve danışmanlık, finansal iyi olmayı artırır.
Shim, Barber, Card, Xiao & Serido (2009)	Genç yetişkinlerde finansal davranış ve iyi olma ilişkisi	2007–2008	Yapısal eşitlik modeli (SEM)	Finansal bilgi ve sosyalleşme, finansal iyi olmayı pozitif etkiler.
Sabri & Falahati (2012)	Üniversite öğrencilerinde finansal stres ve iyi olma	2010–2011	Regresyon analizi	Finansal stres arttıkça finansal iyi olma düzeyi düşmektedir.
CFPB (2015)	Finansal iyi olma kavramının tanımlanması ve ölçülmesi	2013–2015	Ölçek geliştirme modeli	Finansal iyi olma; kontrol, dayanıklılık ve hedeflere ulaşma boyutlarıyla ölçülmektedir.
Brüggen, Hogreve, Holmlund, Kabadayi & Löfgren (2017)	Finansal iyi olmanın kavramsal çerçevesi	2015–2016	Kavramsal model	Finansal iyi olma; objektif ve subjektif unsurların birleşimidir
Xiao & Porto (2017)	Finansal davranışların iyi olma üzerindeki etkisi	2012–2014	Ekonometrik model	Tasarruf ve bütçeleme davranışları finansal iyi olmayı olumlu etkiler.
Netemeyer, Warmath, Fernandes & Lynch (2018)	Finansal iyi olma ölçeği geliştirme	2014–2016	Psikometrik model	Finansal iyi olma, algılanan finansal kontrol ve stresle yakından ilişkilidir.
Gafoor & Amilan (2024)	FinTech kullanımının finansal refah üzerindeki etkisi	2023	PLS-SEM	Fintech kullanımının engelli bireylerin finansal refahını doğrudan etkilemektedir.
Kumar, Ahlawat, Deveshwar, & Yadav. (2025)	Finansal okuryazarlık ve finansal iyi olma ilişkisi	-	Yapısal eşitlik modeli (SEM)	Dijital finansal okuryazarlık, finansal iyi olmayı doğrudan ve dolaylı olarak artırmaktadır.

Finansal iyi olma literatürü incelendiğinde, çalışmaların büyük ölçüde bireylerin finansal davranışları, finansal bilgi düzeyleri, finansal stresleri ve finansal karar alma süreçleri üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle Joo (2008), finansal danışmanlık ve planlamanın bireylerin finansal iyi olma düzeylerini artırdığını belirtirken; Shim vd. (2009) finansal bilgi ve sosyalleşmenin genç bireylerin finansal iyi olma düzeyleri üzerinde önemli etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde Sabri ve Falahati (2012), finansal stresin finansal iyi olmayı olumsuz etkilediğini tespit etmiştir. CFPB (2015) tarafından geliştirilen yaklaşım ise finansal iyi olmayı yalnızca gelir düzeyiyle değil; bireyin finansal kontrol, dayanıklılık ve geleceğe yönelik hedeflerine ulaşabilme kapasitesiyle açıklamaktadır. Daha güncel çalışmalar incelendiğinde, finansal teknolojiler ve dijitalleşmenin finansal iyi olma üzerindeki etkilerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Gafoor ve Amilan (2024), fintech kullanımının bireylerin finansal refahını doğrudan etkilediğini belirtirken; Kumar vd. (2025), dijital finansal okuryazarlığın finansal iyi olmayı hem doğrudan hem de dolaylı olarak artırdığını ifade etmektedir. Bunun yanında Xiao ve Porto (2017), tasarruf ve bütçeleme gibi olumlu finansal davranışların finansal iyi olma üzerinde pozitif etkiler yarattığını ortaya koymuştur.

Genel olarak değerlendirildiğinde literatürde finansal iyi olmanın; finansal bilgi, davranış, stres düzeyi, finansal kontrol algısı ve dijital finansal yetkinlikler gibi çok boyutlu unsurlardan etkilendiği anlaşılmaktadır. Bu durum, finansal iyi olma kavramının yalnızca ekonomik göstergelerle değil, aynı zamanda bireylerin psikolojik ve davranışsal özellikleriyle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

3.2. Dijital Bankacılık

Tablo 5’te, dijital bankacılık alanında literatürde öne çıkan bazı çalışmalar özetlenmektedir. Bu çalışmalar, finansal teknolojilerin gelişimiyle birlikte bankacılık sektöründe yaşanan dönüşümü; verimlilik, rekabet, finansal kapsayıcılık, risk yapısı ve yeni iş modelleri çerçevesinde ele almaktadır. Özellikle 2010 sonrası dönemde dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte FinTech, BigTech, neo-bankacılık, dijital para birimleri ve gömülü finans gibi yeni kavramların literatürde daha yoğun biçimde tartışıldığı görülmektedir. Bu bağlamda tablo, hem teorik hem de ampirik çalışmaların temel bulgularını bir araya getirerek dijital bankacılığın çok boyutlu etkilerini ortaya koymaktadır.

Tablo 5: Dijital Bankacılık Literatür Özet Tablosu

Yazar(lar)	Konu ve Çalışma	Dönem	Model	Temel Bulgular
Philippon (2016)	Finansal teknolojinin verimlilik etkisi	2000–2014	Ekonometrik analiz	FinTech, finansal hizmet maliyetlerini düşürmektedir.
Lee & Shin (2018)	FinTech ekosistemi	2014–2017	Kavramsal çerçeve	FinTech inovasyonu finansal hizmetleri çeşitlendirmektedir.
Ozili (2018)	Dijital bankacılık ve finansal kapsayıcılık	2010–2016	Kavramsal model	Dijital bankacılık finansal erişimi artırmaktadır.
Frost vd. (2019)	BigTech ve finansal hizmetler	2015–2018	Analitik model	Büyük teknoloji firmaları finans sektöründe önemli aktörler hâline gelmektedir.
Vives (2019)	Dijital bankacılık ve rekabet	2015–2018	Teorik model	FinTech gelişimi bankacılık rekabetini artırmaktadır.
Thakor (2020)	FinTech ve bankacılık yapısı	2010–2019	Teorik model	Dijitalleşme, bankacılık iş modellerini dönüştürmektedir.
Keskin (2024)	Dijital para ve dijital Türk lirası çalışmaları	2022–2023	Kavramsal analiz	Dijital para uygulamaları, merkez bankacılığı ve ödeme sistemlerini yeniden şekillendirmektedir.
Keskin (2025b)	Neo bankacılık ve gömülü finans	2023–2024	Literatür incelemesi	Neo bankalar ve gömülü finans, geleneksel bankacılığı dönüştürmektedir.
Keskin (2026a)	Dijitalleşen uluslararası ticarete sürdürülebilir finansman ve bankacılık dönüşümü	2020–2025	Kavramsal model	Dijital bankacılık, ticaret finansmanını hızlandırmakta ve sürdürülebilir finansal mimariyi desteklemektedir.
Keskin (2026b)	Dijital bankacılıkta sistemik risk ve siber-finance kriz olasılığı	2020–2025	Kavramsal analiz	Dijitalleşme, bankacılık sisteminde yeni risk türleri oluşturarak sistemik kırılabilirliği artırmaktadır.

Genel olarak Tablo 5’te yer alan çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde, dijital bankacılığın finansal sistem üzerinde hem dönüştürücü hem de ikili bir etki yarattığı görülmektedir. Bir yandan maliyetlerin düşmesi, finansal hizmetlere erişimin artması, rekabetin yoğunlaşması ve bankacılık hizmetlerinin çeşitlenmesi gibi olumlu etkiler ön plana çıkarken; diğer yandan sistemik risklerin artması, siber güvenlik tehditleri ve finansal kırılabilirliklerin yeni bir boyut kazanması gibi yapısal riskler de dikkat çekmektedir. Bu nedenle literatür, dijital bankacılığı yalnızca teknolojik bir ilerleme olarak değil, aynı zamanda finansal sistemin mimarisini yeniden şekillendiren çok boyutlu bir dönüşüm süreci olarak ele almaktadır.

3.3. Davranışsal Yaklaşımlar

Davranışsal yaklaşımlar, bireylerin finansal karar alma süreçlerinin yalnızca rasyonel değerlendirmelerle değil; bilişsel önyargılar, duygular ve çevresel etkiler tarafından da şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, “nudging” (dürtme) ve kullanıcı yönlendirme mekanizmaları, bireylerin daha sağlıklı finansal kararlar almasını teşvik etmek amacıyla geliştirilen önemli araçlar arasında yer almaktadır. Thaler ve Sunstein (2009) tarafından literatüre kazandırılan nudging kavramı, bireylerin seçim özgürlüğünü kısıtlamadan karar ortamını yeniden düzenleyerek daha faydalı seçimlere yönlendirilmesini ifade etmektedir.

Dijital bankacılık uygulamaları, nudging mekanizmalarının en yoğun kullanıldığı alanlardan biri hâline gelmiştir. Mobil bankacılık uygulamalarında sunulan harcama analizleri, otomatik tasarruf önerileri ve bütçe uyarıları, kullanıcıların finansal davranışlarını yönlendirmede etkili olmaktadır. Bu tür dijital yönlendirmeler, bireylerin impulsif harcama eğilimlerini azaltırken tasarruf ve yatırım davranışlarını artırabilmektedir (Benartzi & Lehrer, 2015). Ayrıca, varsayılan seçenekler (default options) ve hatırlatıcı bildirimler gibi araçlar, bireylerin finansal disiplin kazanmalarına katkı sağlamaktadır (Madrian & Shea, 2001). Davranışsal finans literatürü, bireylerin finansal kararlarında sıklıkla sistematik hatalar yaptığını göstermektedir. Örneğin aşırı güven, kayıptan kaçınma ve kısa vadeli düşünme gibi bilişsel önyargılar, finansal iyi olma üzerinde olumsuz etkilere yol açabilmektedir (Kahneman & Tversky, 1984). Dijital platformlar ise bu önyargıları azaltmaya yönelik veri temelli geri bildirimler sunarak daha rasyonel karar alma süreçlerini destekleyebilmektedir. Bu noktada, kullanıcı dostu arayüzler ve kişiselleştirilmiş finansal öneriler, davranışsal müdahalelerin etkinliğini artırmaktadır. Öte yandan, dijitalleşmenin yatırım davranışları üzerindeki etkileri de davranışsal yaklaşımlar çerçevesinde ele alınmaktadır. Keskin (2025a), teknoloji şirketlerinin hisse değerleri ile Bitcoin ve altın fiyatları arasındaki ilişkiyi analiz ederek yatırımcı davranışlarının piyasa dinamikleriyle nasıl etkileşim içinde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışma, yatırımcıların yalnızca ekonomik göstergelere değil, aynı zamanda piyasa algısına ve dijital varlıklara yönelik davranışsal eğilimlerine göre hareket ettiğini göstermesi açısından önemlidir. Bu durum, dijital finansal araçların yatırım kararlarını yönlendirme gücünü ve davranışsal faktörlerin finansal piyasalar üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, mevcut literatürden farklı olarak finansal iyi olma hâlini yalnızca ekonomik göstergeler ya da bireysel finansal yeterlilikler üzerinden değil, dijital bankacılığın sunduğu teknolojik imkanlar ve davranışsal etkiler çerçevesinde bütüncül bir yaklaşımla ele almaktadır. Literatürde çoğu çalışma finansal iyi olmayı ya psikolojik/davranışsal boyutta ya da finansal göstergeler üzerinden incelemektedirken, bu araştırma dijitalleşmenin bireylerin finansal karar alma süreçlerine olan etkisini merkeze alarak disiplinler arası bir değerlendirme sunmaktadır.

4. DİJİTAL BANKACILIĞIN FİNANSAL İYİ OLMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Dijital bankacılık, bireylerin finansal hizmetlere erişim biçimini köklü bir şekilde dönüştürerek finansal iyi olma üzerinde hem doğrudan hem de dolaylı etkiler yaratan önemli bir unsur hâline gelmiştir. Finansal iyi olma; bireylerin finansal yükümlülüklerini yerine getirebilme, geleceğe yönelik finansal güvenlik hissi taşıma ve finansal kararlarında kontrol sahibi olma durumunu ifade etmektedir. Bu çerçevede dijital bankacılık, finansal erişim, davranışlar, stres ve karar alma süreçleri üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Dijital bankacılığın en önemli katkılarından biri finansal kapsayıcılığı artırmasıdır. Dijital finansal hizmetler, özellikle geleneksel bankacılık hizmetlerine erişimi sınırlı olan bireyler için önemli fırsatlar sunmaktadır. Mobil bankacılık ve dijital ödeme sistemleri sayesinde bireyler, zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın finansal işlemlerini gerçekleştirebilmektedir. Bu durum, finansal sistemle entegrasyonu artırarak bireylerin tasarruf, yatırım ve borçlanma araçlarına daha kolay erişmesini sağlamaktadır. Finansal erişimin artması ise bireylerin finansal dayanıklılığını güçlendirerek finansal iyi olmayı olumlu yönde etkilemektedir. Bununla birlikte dijital bankacılık, bireylerin finansal davranışlarını şekillendiren önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Mobil uygulamalar aracılığıyla sunulan harcama analizleri, bütçe planlama araçları ve anlık bildirimler, bireylerin finansal farkındalığını artırmaktadır. Bu tür uygulamalar, bireylerin gelir ve giderlerini daha yakından takip etmelerine olanak tanıyarak daha bilinçli finansal kararlar almalarını sağlamaktadır. Finansal okuryazarlığın artmasıyla birlikte bireylerin daha rasyonel davranışlar sergilediği ve finansal iyi olma düzeylerinin yükseldiği ifade edilmektedir (Lusardi & Mitchell, 2014).

Finansal stres, bireylerin finansal belirsizlikler ve borç yükü nedeniyle yaşadığı psikolojik baskıyı ifade etmektedir. Dijital bankacılık uygulamaları, bireylere anlık bakiye takibi, ödeme hatırlatmaları ve borç yönetimi gibi imkânlar sunarak finansal belirsizlikleri azaltmaktadır. Bu tür araçların, bireylerin tasarruf davranışlarını artırdığı ve finansal stres düzeylerini düşürdüğü görülmektedir. Bu durum, finansal olarak iyi olmanın psikolojik boyutuna olumlu katkı sağlamaktadır. Öte yandan, dijital bankacılık veri temelli karar alma süreçlerini destekleyerek bireylerin finansal karar kalitesini artırmaktadır. Büyük veri ve yapay zekâ teknolojileri sayesinde kullanıcıların finansal davranışları analiz edilmekte ve kişiselleştirilmiş öneriler sunulmaktadır. Bu sayede bireyler, bütçe yönetimi, tasarruf ve yatırım kararlarında daha bilinçli hareket edebilmektedir. Dijital finans uygulamalarının bu yönü, finansal karar alma süreçlerinde etkinliği artırarak finansal iyi olmayı desteklemektedir. Ancak dijital bankacılığın finansal iyi olma üzerindeki etkileri yalnızca olumlu değildir. Dijital ortamda işlemlerin hızlı ve kolay bir şekilde gerçekleştirilebilmesi, bireylerin impulsif harcama davranışlarını artırabilmektedir. Özellikle kredi kartları ve dijital ödeme sistemleri aracılığıyla sağlanan kolay borçlanma imkânları, bireylerin finansal kontrolünü zayıflatırabilir. Bu durum, bireylerin

finansal hatalar yapma olasılığını artırarak uzun vadede finansal olarak iyi olmayı olumsuz etkileyebilmektedir. Ayrıca dijital bankacılık sistemlerinde güvenlik ve gizlilik riskleri de önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Siber saldırılar, veri ihlalleri ve dijital dolandırıcılık vakaları, bireylerin finansal sistemlere olan güvenini zedeleyebilir. Finansal sistemlere duyulan güvenin azalması, bireylerin dijital finansal araçları kullanma isteğini olumsuz etkileyerek finansal kapsayıcılığı sınırlandırabilir. Dijital finans alanındaki hızlı gelişime rağmen düzenleyici çerçevenin aynı hızda gelişmemesi, bu risklerin artmasına neden olmaktadır (Gomber vd., 2018).

Dijital bankacılığın bir diğer önemli etkisi, işlem maliyetlerini düşürmesi ve zaman tasarrufu sağlamasıdır. Geleneksel bankacılık işlemlerine kıyasla daha düşük maliyetlerle sunulan dijital hizmetler, bireylerin finansal kaynaklarını daha verimli kullanmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, bankacılık işlemlerinin hızlı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi, bireylerin finansal süreçlerini daha etkin yönetmelerini sağlamaktadır. Bu durum, finansal yaşam kalitesini artırarak finansal iyi olmayı desteklemektedir. Dijital bankacılık finansal iyi olma üzerinde çok boyutlu bir etkiye sahiptir. Finansal erişimi artırması, finansal davranışları iyileştirmesi ve karar alma süreçlerini desteklemesi gibi olumlu etkilerinin yanı sıra; impulsif harcama, borçlanma ve güvenlik riskleri gibi olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Bu nedenle dijital bankacılığın finansal iyi olma üzerindeki etkileri bütüncül bir perspektifle değerlendirilmelidir. Uygun politika ve düzenlemelerle desteklendiğinde, dijital bankacılık bireylerin finansal refahını artıran önemli bir araç hâline gelebilecektir (Gomber vd., 2018: 539).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, dijital bankacılığın finansal iyi olma hâli üzerindeki etkilerini kavramsal bir çerçevede ele alarak literatürdeki mevcut yaklaşımları bütüncül bir perspektifle değerlendirmeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, dijital bankacılığın bireylerin finansal davranışları, karar alma süreçleri ve finansal refah algıları üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler yarattığını göstermektedir. Dijital finansal hizmetlerin sunduğu erişilebilirlik, hız, düşük maliyet ve kişiselleştirilmiş çözümler, bireylerin finansal yönetim becerilerini geliştirme potansiyeline sahipken; aynı zamanda impulsif harcama, aşırı borçlanma ve finansal kontrol kaybı gibi riskleri de beraberinde getirdiği görülmektedir.

Literatür incelendiğinde, dijital bankacılığın finansal iyi olma üzerindeki etkilerine ilişkin bulguların tam anlamıyla tutarlı olmadığı dikkat çekmektedir. Bazı çalışmalar dijital finansal araçların finansal kapsayıcılığı artırarak tasarruf ve bütçeleme davranışlarını geliştirdiğini ve dolayısıyla finansal refahı yükselttiğini ortaya koyarken, diğer çalışmalar, özellikle kolay erişim ve hızlı işlem imkânlarının bireylerde kontrolsüz harcama davranışlarını tetikleyerek finansal stresi artırabileceğini vurgulamaktadır. Bu çelişkili bulgular, dijital bankacılığın etkilerinin bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi, gelir durumu, davranışsal eğilimleri ve teknolojiyi kullanım biçimleri gibi değişkenlere bağlı olarak farklılaştığını göstermektedir. Dolayısıyla, finansal iyi olma üzerinde tek yönlü bir etkiden söz etmek yerine, bağlamsal ve çok boyutlu bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Bu çalışma, literatürdeki önemli bir boşluğu doldurarak finansal iyi olma kavramını dijital bankacılık bağlamında davranışsal ve teknolojik unsurları birlikte ele alması açısından özgün bir katkı sunmaktadır. Mevcut çalışmaların önemli bir kısmı finansal olarak iyi olmayı ya yalnızca ekonomik göstergeler üzerinden ya da davranışsal boyutta incelemekteyken, bu araştırma dijitalleşmenin dönüştürücü etkisini merkeze alarak daha bütüncül bir analiz ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma, finansal teknoloji ile bireysel refah arasındaki ilişkiye disiplinlerarası bir bakış açısı kazandırmaktadır. Gelecek çalışmalar açısından önemli araştırma alanları bulunmaktadır. Öncelikle, dijital bankacılığın finansal iyi olma üzerindeki etkilerini ölçmeye yönelik ampirik çalışmaların artırılması gerekmektedir. Özellikle farklı demografik gruplar (gençler, yaşlılar, düşük gelir grupları) üzerinde yapılacak karşılaştırmalı analizler, dijital finansal hizmetlerin etkilerinin daha net anlaşılmasını sağlayacaktır. Ayrıca, davranışsal finans perspektifinden nudging uygulamalarının finansal iyi olma üzerindeki etkilerini inceleyen deneysel çalışmalar literatüre önemli katkılar sunabilir. Bununla birlikte, uzun dönemli (panel veri) çalışmalar ile dijital bankacılık kullanımının finansal refah üzerindeki sürdürülebilir etkileri analiz edilebilir. Yapay zekâ destekli finansal danışmanlık sistemlerinin bireylerin karar alma süreçleri üzerindeki etkisi de gelecekte araştırılması gereken önemli konular arasında yer almaktadır.

Politika yapımcılar açısından değerlendirildiğinde, dijital bankacılığın sunduğu fırsatların maksimize edilmesi ve olası risklerin minimize edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda finansal okuryazarlığın artırılmasına yönelik eğitim programlarının yaygınlaştırılması, bireylerin dijital finansal araçları bilinçli kullanmalarını sağlayacaktır. Ayrıca, tüketiciyi koruyucu düzenlemelerin güçlendirilmesi, özellikle dijital kredi ve ödeme sistemlerinde şeffaflık ve denetimin artırılması gerekmektedir. Siber güvenlik altyapısının

güçlendirilmesi de bireylerin finansal sistemlere duyduğu güvenin korunması açısından kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bankalar ve FinTech şirketleri açısından ise kullanıcı odaklı, şeffaf ve etik dijital finansal hizmetlerin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Özellikle kullanıcı davranışlarını olumlu yönde yönlendiren (nudging) uygulamaların yaygınlaştırılması, bireylerin tasarruf ve bütçe yönetimi alışkanlıklarını destekleyebilir. Bununla birlikte, kullanıcıların aşırı borçlanmasını teşvik eden uygulamalardan kaçınılması ve sorumlu finans anlayışının benimsenmesi gerekmektedir. Kişiselleştirilmiş finansal öneri sistemlerinin geliştirilmesi, bireylerin finansal karar alma süreçlerini iyileştirerek finansal iyi olma düzeylerini artırabilir.

Dijital bankacılık finansal iyi olma üzerinde dönüştürücü bir etkiye sahip olmakla birlikte, bu etkinin yönü ve büyüklüğü çeşitli faktörlere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Bu çalışma, dijitalleşmenin finansal refah üzerindeki çift yönlü etkilerini ortaya koyarak literatüre kavramsal bir katkı sunmakta ve gelecekte yapılacak ampirik çalışmalar için önemli bir zemin hazırlamaktadır. Dijital finansal ekosistemin sürdürülebilir bir şekilde gelişebilmesi için, teknolojik yeniliklerin bireysel refahı destekleyecek şekilde tasarlanması ve düzenlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akmeşe, S. (2020). Kamuda dijital dönüşümün siber güvenlik ve dijital güvence boyutları ve iç denetimin rolü. *Denetim*, (20), 108-119.

Benartzi, S., & Lehrer, J. (2015). The smarter screen: Surprising ways to influence and improve online behavior. *Penguin Books*.

Brüggen, E. C., Hogreve, J., Holmlund, M., Kabadayi, S., & Löfgren, M. (2017). Financial well-being: A conceptualization and research agenda. *Journal of Business Research*, 79, 228-237. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.03.013>

Choung, Y., Chatterjee, S., & Pak, T.-Y. (2023). *Digital financial literacy and financial well-being*. Finance Research Letters. 58, 104438 <https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.104438>

Consumer Financial Protection Bureau [CFPB]. (2015). *Financial well-being: The goal of financial education*. https://files.consumerfinance.gov/f/201501_cfpb_report_financial-well-being.pdf

Demir, F. & Öksüz, O. (2025). Dijitalleşmenin Finansal Piyasalar Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneğinde Kavramsal ve Ampirik Bir Analiz. In: Buğan, M. F. & Kılıç, Y. & Kırıcı Çevik, N. (eds.), *Finansal Piyasaların Evrimi V*. Özgür Yayınları. DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub914.c3864>

Frost, J., Gambacorta, L., Huang, Y., Shin, H. S., & Zbinden, P. (2019). BigTech and the changing structure of financial intermediation. *Economic Policy*, 34(100), 761-799. <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26954831>

Gafoor, A., & Amilan, S. (2024). Fintech adoption and financial well-being of persons with disabilities: the mediating role of financial access, financial knowledge and financial behaviour. *International Journal of Social Economics*, 51(11), 1388-1401. <https://doi.org/10.1108/IJSE-08-2023-0596>

Gomber, P., Koch, J. A., & Siering, M. (2018). Digital finance and fintech: Current research and future research directions. *Journal of Business Economics*, 87(5), 537-580. <https://doi.org/10.1007/s11573-017-0852-x>

Gümrükçü, Ö. B. (2025). Tüketici Davranışlarının Dijital Pazarlama İle Dönüşümünü Ele Alan Araştırmaların Bibliyometrik Analizi. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 11(2), 659-677. <https://doi.org/10.20979/ueyd.1759601>

Hastings, J. S., Madrian, B. C., & Skimmyhorn, W. L. (2013). Financial literacy, financial education and economic outcomes. *Annual Review of Economics*, 5, 347-373.

Joo, S. (2008). Personal financial wellness. In J. J. Xiao (Ed.), *Handbook of consumer finance research* (pp. 21-33). Springer.

Kahneman, D., & Tversky, A. (1984). Choices, values, and frames. *American psychologist*, 39(4), 341-350.

Keskin, M. (2024, 14-16 June). Dijital para çalışmaları ve dijital Türk lirası. *Asia Pacific 10th International Congress on Contemporary Scientific Research*, 266-279. Malaysia. https://www.iksadasia.org/files/ugd/d0a9b7_8b6067e006114925917d604f3582f9ef.pdf

Keskin, M. (2025a). Comparative evaluation of share values of five magnificent technology companies with bitcoin and gold prices. *Fiscaeconomia*, 9(1), 583-600. <https://doi.org/10.25295/fsecon.1490060>

- Keskin, M. (2025b). Finansal teknoloji: Neo bankacılık ve gömülü finans. *Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 1–13. <https://doi.org/10.55026/jobaf.1526668>
- Keskin, M. (2026a). Sustainable financing architecture for digitalised international trade: The transformation of the banking sector. In İ. Akben (Ed.), *Digitalization and sustainability in international trade* (pp. 71–89). Özgür Press. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub1231.c4975>
- Keskin, M. (2026b). Systemic risk in digitalised banking: The possibility of a cyber-financial crisis. In Y. Kocadoru (Ed.), *Contemporary methodological approaches in social sciences* (pp. 6–14). Platanus Publishing.
- Krämer, W. & Kahneman, D. (2011). Thinking, fast and slow. *Stat Papers* 55, 915 <https://doi.org/10.1007/s00362-013-0533-y>
- Kumar, P., Ahlawat, P., Deveshwar, A., & Yadav, M. (2025). Do villagers' financial socialization, financial literacy, financial attitude, and financial behavior predict their financial well-being? Evidence from an emerging India. *Journal of Family and Economic Issues*, 46(3), 802-820. <https://doi.org/10.1007/s10834-024-09976-6>
- Lee, I., & Shin, Y. J. (2018). FinTech: Ecosystem, business models, investment decisions, and challenges. *Business Horizons*, 61(1), 35–46. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2017.09.003>
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2014). The economic importance of financial literacy: Theory and evidence. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5–44. <https://doi.org/10.3386/w18952>
- Lyons, A. C., & Kass-Hanna, J. (2021). A methodological overview to defining and measuring “digital” financial literacy (Financial Planning Review, 4(2), 111–123. <https://doi.org/10.1002/cfp2.1113>
- Madrian, B. C., & Shea, D. F. (2001). The power of suggestion: Inertia in 401(k) participation and savings behavior. *Quarterly Journal of Economics*, 116(4), 1149–1187.
- Netemeyer, R. G., Warmath, D., Fernandes, D., & Lynch, J. G. (2018). How am I doing? Perceived financial well-being, its potential antecedents, and its relation to overall well-being. *Journal of Consumer Research*, 45(1), 68–89. <https://doi.org/10.1093/jcr/ucx109>
- Ozili, P. K. (2018). Impact of digital finance on financial inclusion and stability. *Borsa Istanbul Review*, 18(4), 329–340. <https://doi.org/10.1016/j.bir.2017.12.003>
- Panos, G. A., & Wilson, J. O. (2020). Financial literacy and responsible finance in the FinTech era: Capabilities and challenges. *The European Journal of Finance*, 26(4-5), 297–301. <https://doi.org/10.1080/1351847X.2020.1717569>
- Philippon, T. (2016). The FinTech opportunity. *National Bureau of Economic Research Working Paper*, No. 22476. <https://doi.org/10.3386/w22476>
- Sabri, M. F., & Falahati, L. (2012). Estimating a model of subjective financial well-being among college students. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(18), 191–199.
- Shim, S., Barber, B. L., Card, N. A., Xiao, J. J., & Serido, J. (2009). Financial socialization of first-year college students. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(10), 1457–1470. <https://doi.org/10.1007/s10964-009-9432-x>
- Thakor, A. V. (2020). FinTech and banking: What do we know? *Journal of Financial Intermediation*, 41, 100833. <https://doi.org/10.1016/j.jfi.2019.100833>
- Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2009). *Nudge: Improving decisions about health, wealth, and happiness*. Penguin.
- Vives, X. (2019). Digital disruption in banking. *Annual Review of Financial Economics*, 11, 243–272. <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26864365>
- Xiao, J. J., & Porto, N. (2017). Financial education and financial satisfaction. *International Journal of Bank Marketing*, 35(5), 805–817. <https://doi.org/10.1108/IJBM-01-2016-0009>
- Yalçiner, Z., Babuşcu, Ş., & Hazar, A. (2026). Finansal Kapsayıcılığın Bankacılık Sektör Gelişimine Etkisi: N-11 Ülkeleri Üzerine Bir Analiz. *Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi*, 13(1), 37-49. <https://doi.org/jobaf.1770398>

Yue, P., Korkmaz, A. G., Yin, Z., & Zhou, H. (2022). The rise of digital finance: Financial inclusion or debt trap? arXiv preprint. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2201.09221>

EXTENDED ABSTRACT

Background

Financial well-being is a multifaceted concept that refers to individuals' capacity to meet their financial obligations, maintain financial security, and achieve their future financial goals. In recent years, the acceleration of digitalisation has led to significant changes in the way financial services are delivered. The shift from traditional banking systems to digital banking platforms has reshaped how individuals interact with the financial system. Mobile banking applications, digital payment systems, and data-driven financial tools have made financial transactions faster, cheaper, and more accessible. However, this transformation has created not only opportunities but also new risks. In particular, impulsive spending, excessive debt, and cybersecurity risks necessitate a discussion of the impact of digital banking on financial well-being.

Purpose

This study aims to examine, within a conceptual framework, how financial well-being has transformed with the widespread adoption of digital banking applications. This study aims to examine the effects of digital banking on financial well-being not only through economic indicators but also through behavioural and technological dimensions. In this context, going beyond the fragmented approaches found in the literature, the bidirectional effects of digital banking on financial security, perception of control, financial stress, and future expectations are evaluated from a holistic perspective. In this respect, the study aims to fill the conceptual gap in the literature.

Method

This study employs a conceptual and literature review-based research design. National and international studies in the fields of financial well-being, digital banking, and behavioural finance have been systematically examined. The literature review analysed key dimensions such as financial access, financial behaviour, financial stress, and decision-making processes. Additionally, user nudging mechanisms used in digital banking applications were evaluated to reveal how individuals' financial decision-making processes are shaped. This study does not include an empirical analysis; instead, it focuses on synthesising existing literature and establishing a conceptual framework.

Findings

The findings indicate that digital banking has bidirectional and context-dependent effects on financial well-being. In terms of positive effects, digital banking increases financial inclusion, making it easier for individuals to access financial services. Budget management tools, expense analytics, and automated savings systems offered through mobile applications increase individuals' financial awareness and contribute to more informed decision-making. Furthermore, low transaction costs and time savings enable individuals to use their financial resources more effectively. Data-driven and personalised financial recommendations strengthen individuals' sense of financial control, thereby increasing their level of financial well-being. However, digital banking also has negative effects. The ease of instant transactions and fast payment systems can increase impulsive spending behaviour and weaken financial discipline. Easy access to debt, especially through digital credit systems, can increase individuals' debt burden and raise levels of financial stress. Furthermore, cybersecurity risks and data privacy issues can negatively impact individuals' trust in financial systems. Another important finding is that the effects of digital banking vary among individuals. Individuals with high levels of financial literacy benefit more from digital tools, while those with low levels of financial knowledge become more vulnerable to risks. This is considered one of the main reasons for the conflicting findings in the literature.

Conclusion

This study reveals that the effects of digital banking on financial well-being are multifaceted and bidirectional. Digital banking has the potential to enhance financial well-being by increasing financial access, improving financial behaviours, and supporting decision-making processes. However, it can also create negative effects such as impulsive spending, excessive borrowing, and security risks. Therefore, the effects of digital banking on financial well-being should be evaluated not with a one-sided approach, but from a holistic perspective. This study offers a unique contribution to the literature by examining the relationship between financial well-being and digital banking, considering both behavioural and technological dimensions. Furthermore, it

provides a theoretical foundation for future empirical studies. For policymakers, increasing financial literacy and strengthening consumer protection mechanisms are important, while for banks and FinTech companies, developing user-centric and ethical digital services is necessary. Maximising opportunities and minimising risks are crucial for the sustainability of the digital financial ecosystem.